

POMEN MOBILNE TELEFONIJE V IZOBRAŽEVANJU NA DALJAVO

*Nadja
Dobnik
Ekonomska
fakulteta
v Ljubljani*

Razvoj mobilne telefonije odpira nove poti učinkovitega komuniciranja med študentom in mentorjem

V izobraževanju na daljavo ima telefon že dolgo pomembno mesto, saj omogoča živ stik med osebama, ki komunicirata, predvsem pa veliko racionalizacijo časa. Poleg konzultacij med študentom in mentorjem pa telefon omogoča tudi učinkovito komunikacijo med študenti samimi in študentov z administracijo ter referatom za študente. Z mobilnim telefonom ni več človek tisti, ki je vezan na telefon, ampak je telefon resnično na voljo človeku. Na videz se s tem podirajo meje zasebnosti, vendar te meje vsekakor in vedno postavljamo ali podiramo ljudje sami. Bolj smiselno se je osredotočiti na vse prednosti, ki jih danes v primerjavi s klasičnim telefonom in drugimi sredstvi komunikacije ponuja mobilna telefonija. In teh je resnično veliko.

VLOGA SKUPINSKIH SREČANJ IN KONSULTACIJ V IZOBRAŽEVANJU NA DALJAVO

V organizacijskem smislu je bistvo izobraževanja na daljavo v tem, da izobraževalni proces ne poteka v neposrednem stiku med študentom in predavateljem ali mentorjem, ampak posredno prek drugih medijev.

Sama študijska snov je v študijskem gradivu, ki je lahko pripravljeno bodisi v tiskani obli-

ki, na avdio- in videokasetah, lahko je posredovano prek radia ali televizije, v digitalni obliki pa so lahko to računalniški programi ali zbirke podatkov na internetu. Ne glede na to, v kakšni obliki ali prek katerega medija je posredovana učna snov, mora študijsko gradivo praviloma zajemati tudi vsa navodila, ki jih študent potrebuje za uspešen študij.

Veliko študentov se za študij na daljavo odloči predvsem zato, ker zaradi številnih poklicnih in družinskih obveznosti nočejo biti preveč vezani na predavanja ali vaje v študijskem centru. Študirati želijo takrat, ko jim druge obveznosti to omogočajo, in tam, kjer imajo največ miru in se najlažje zberejo. Prav zato je pomembno, da študijsko snov dopolnjujejo navodila, ki študenta kot razlage, komentarji, nasveti in spodbude vodijo od enega učnega koraka k drugemu in mu omogočajo samostojen študij.

Poleg vsebinskega dela študijskega programa, torej same snovi, ki jo mora študent preštudirati, pa izobraževalni programi na daljavo zajemajo tudi določeno število skupinskih oblik dela in konzultacij, ki so študentom opora pri študiju in jim omogočajo

Za študij na daljavo se odločajo tisti ki ne želijo biti neposredno vezani na študijski center.

neposreden stik z mentorjem ali predavateljem. Namenjene so predvsem tistim študentom, ki teže prenašajo socialno izolacijo pri študiju na daljavo, in tistim, ki imajo pri študiju več težav bodisi zaradi neprimerne predznanja ali zaradi slabše razvitih učnih navad in tehnik.

Vse oblike srečanj in konzultacij so pomembna podpora učenju, predvsem pa krepijo motivacijo za učenje in ustvarjajo pozitivno vzdušje. Veliko študentov kljub prezaposlenosti z drugimi obveznostmi potrebuje ali si vsaj želi srečanj z mentorjem in drugimi študenti. Čeprav so se odločili za način študija, pri katerem bodo kar se da samostojni in neodvisni od študijskega centra, je razumljivo, da se vsaj v določenih trenutkih ali obdobjih pojavi potreba po komunikaciji in določeni povratni informaciji, povezani s študijem. Le redki študenti dodatnih možnosti srečanj ali konzultacij nikoli ne izrabijo in si tega tudi ne želijo.

Glede odnosa, ki ga imajo študenti do socialne izolacije pri študiju na daljavo, Ana Krajnc poudarja, da se srečamo s štirimi kategorijami študentov: v prvi skupini so študenti, ki se redno udeležujejo dodatnih oblik skupinskih srečanj, v drugi so študenti, ki bi se teh dodatnih oblik srečanj sicer radi udeleževali, pa se jih ne morejo, v tretji so taki študenti, ki se teh dodatnih oblik srečanj ne udeležujejo in tega tudi ne želijo, v zadnji skupini pa so študenti, ki se občasno udeležujejo teh dodatnih skupinskih srečanj, kadar to zmorejo ali kadar se jim zdi, da potrebujejo dodatno pomoč. Vsaka od teh štirih kategorij študentov drugače doživlja socialno izolacijo, v kateri študirajo. Največje frustracije seveda doživlja druga skupina, torej študenti,

ki bi se srečanj radi udeleževali, pa se jih ne morejo, najbolj nevtralen odnos pa imajo seveda študenti, ki se dodatnih srečanj ne udeležujejo in tega tudi ne želijo.

Skupinske konzultacije so namenjene reševanju učnih težav, in ne razlagi snovi.

Frustracije, ki jih doživljajo študenti, ki bi se srečanj radi udeleževali, pa se jih ne morejo, so zelo povezane s predstavami in pričakovanji, ki jih imajo glede vsebine takih srečanj. Včasih študenti od skupinskih srečanj in konzultacij pričakujejo preveč ali imajo napačna pričakovanja. Namesto pogovora o konkretnih vprašanjih in težavah, na katere so naleteli pri študiju, pričakujejo razlago snovi, ki bi jih razbremenila samostojnega študija, ali pa neformalen pogovor, ki bi zapolnil njihovo potrebo po socialnih stikih. Veliko študentov pride na srečanja tudi nepripravljenih, saj se zanašajo na to, da bodo na podlagi vprašanj drugih in iz mentorjevih odgovorov kaj koristnega izvedeli. To je vsekakor lahko res in je po vsebinski plati tudi ena od odlik skupinskih konzultacij. Prav lahko pa se zgodi, da se preveč študentov zanaša na to, da bodo drugi kaj vprašali, zato jih le malo pride na srečanja primerno pripravljenih in je tudi vprašanj in snovi za pogovor malo. Zato morajo biti skupinska srečanja in konzultacije dobro pripravljene in premišljeno strukturirane, sicer so velika izguba časa in energije, kar motivacijsko vsekakor slabo vpliva na študente.

Skupinska srečanja in konzultacije imajo še eno bistveno pomanjkljivost. Vsi udeleženci morajo priti ob istem času v študijski center. Ne glede na to, ali gre za osebno srečanje študentov z mentorjem v študijskem centru ali za videokonferenco, morajo tako študenti kot mentor ali drug strokovnjak priti v študijski center ali na določeno mesto, od koder se vzpostavi videokonferenčna zveza. V tem primeru so torej spet v najslabšem položaju prav študenti, ki bi se takih srečanj radi udeležili, pa se jih ne morejo.

V primerjavi s skupinskimi srečanji in konzultacijami imajo individualne konzultacije po vsebinski in tudi po organizacijski plati veliko prednost. Praviloma se študent nanje vedno dobro pripravi in jasno formulira

vprašanja, ki jih bo postavil mentorju, zato so učinkovite in koristne. Izobraževalni programi na daljavo poleg osebnih konzultacij med študentom in mentorjem v študijskem centru navadno predvidijo tudi telefonske konzultacije in konzultacije po elektronski pošti. Telefonske konzultacije imajo pred osebnimi srečanji v centru in komuniciranjem po elektronski pošti nekatere pomembne prednosti, z razvojem mobilne telefonije pa se te prednosti še povečujejo.

POMEN INDIVIDUALNIH KONZULTACIJ

Vse vrste individualnih konzultacij, osebna srečanja med študentom in mentorjem v centru, telefonske konzultacije ali konzultacije po elektronski pošti, so pomembne s tega vidika, ker pomenijo osebno komunikacijo med študentom in mentorjem. Študent se mora na njih dobro pripraviti in jasno formulirati svoja vprašanja, zato so praviloma zelo učinkovite. Hitro dobi povratno informacijo, kar je tudi motivacijsko zelo spodbudno. Obenem pa so vse vrste individualnih konzultacij pomembne za tiste študente, ki se v skupini neradi izpostavijo in imajo težave s komunikacijo pred skupino ali pred ljudmi, ki jih ne poznajo dobro. Taki študenti bodo morda prišli na skupinske konzultacije, pa si ne bodo upali postaviti (vseh) vprašanj. Na individualnih konzultacijah se počutijo varne pred pogledi in kritikami drugih ter komunicirajo bolj sproščeno, saj se jim tudi mentor drugače posveti. Obenem se na individualnih konzultacijah študent lahko z mentorjem pogovori tudi o vprašanih in težavah, ki zadevajo način študija in študentove učne navade ter tehnike. Kadar študent nima potrebnega predznanja ali se v učni snovi ne znajde dobro in je ne obvladuje, potrebuje pri reševanju težav predvsem osebnejši pristop.

Osebne konzultacije v študijskem centru

omogočajo osebno srečanje z mentorjem, kar je motivacijsko zelo pomembno. Veliko študentov si predstavlja in ima občutek, da bodo v neposrednem stiku z mentorjem lažje pojasnili nejasna vprašanja in rešili svoje težave. Dejstvo je, da fizična bližina pomirja in daje določen pozitiven energijski naboj, vsebinsko pa take konzultacije niso kakovostnejše od telefonskih. Predvsem pa imajo eno veliko pomanjkljivost: študent in mentor morata priti ob isti uri v študijski center. Pri tem je najbolj prikrajšana lahko spet prav tista skupina študentov, ki se srečanj – skupinskih ali individualnih – želijo udeleževati, pa se jih ne morejo.

TELEFONSKE KONZULTACIJE

Telefonske konzultacije so pogosto najučinkovitejši, predvsem pa organizacijsko in časovno najracionalnejši način komuniciranja med študentom in mentorjem. Pomembno je, da je telefon v vsakdanjem življenju že tako udomačen, da ljudje do uporabe tega medija praviloma nimajo posebnih zadržkov in so ga vajeni uporabljati. Obenem pa dejstvo, da se študent in mentor ne vidita, zagotavlja določeno dodatno distanco, ki je z vsebinskega vidika dobrodošla in ne zmanjšuje učinkovitosti komuniciranja. Veliko ljudi se lažje in bolj skoncentrirano pogovarja po telefonu kot v neposrednem stiku s sogovornikom. Zato so pri vsebinskih vprašanjih glede študijske snovi telefonske konzultacije učinkovitejše od osebnih konzultacij v študijskem centru, ker se zaradi omejenosti na slušni stik pogovor osredotoči na bistvena vsebinska vprašanja in se le redko preusmeri s formalnih, študijskih vprašanj na neformalna.

Telefon omogoča živ in neposreden slušni stik, v katerega je mogoče vnesti vse poudarke in dinamiko komuniciranja.

Učinkovitost telefonskih konzultacij pa je povezana tudi s tem, da se mora študent nanje pripraviti skrbneje kot na druge vrste konzultacij: svoja vprašanja mora formulirati jasno in razumljivo, saj mentorju ne bo mogel preprosto pokazati vaje v učbeniku in mu reči, da »tega« ne razume. Po telefonu mora biti natančnejši. Povedati mora ne samo, da ne razume, ampak tudi kar se da natančno, česa ne razume in zakaj. Za študenta je že sama priprava na telefonske konzultacije pogosto del poti k reševanju odprtih vprašanj, saj mora pred pogovorom o problemu dobro razmisliti in skušati ugotoviti, od katere točke naprej ima težave.

Podobno je tudi s konzultacijami po elektronski pošti. Študent mora vprašanja formulirati jasno in natančno. Od načina, kako bo postavil vprašanje, je odvisno, kako natančen odgovor bo dobil. Prav zato pa so konzultacije po elektronski pošti lahko zamudne, če študent ne formulira dovolj natančno svojih vprašanj. V tem je tudi prednost telefonskih konzultacij, saj lahko v živem pogovoru sobesednika takoj rešita nejasnosti, ki bi lahko pripeljale do večjih nespozorazumov.

Za zdaj se pri nas konzultacije po elektronski pošti še niso uveljavile in se skoraj ne izvajajo, zato bi težko govorili o njihovih prednostih pred telefonskimi konzultacijami. Dejstvo je namreč, da študent in mentor potrebujeta primerno tehnično opremo, ki jo morata znati uporabljati. Kljub povečevanju interneta in elektronske pošte ter prizadevanjem, da bi ustvarili razmere za komuniciranje po elektronski pošti, je slika dejanskega stanja med študenti na daljavo še zelo daleč od pričakovanj in želja.

Telefonske konzultacije so zato še vedno najučinkovitejši in najracionalnejši način komuniciranja med študentom in mentorjem. Študent in mentor nista vezana na kraj srečanja, slušni stik pa omogoča živo in učinkovito komunikacijo ter sprotno reševanje problemov. Prav telefonske konzultacije so tudi najprimernejša rešitev za tiste

študente, ki bi se skupinskih srečanj ali konzultacij radi udeleževali, pa se jih ne morejo, torej prav za tisto kategorijo študentov, ki zaradi socialne izolacije pri študiju doživlja največje frustracije.

PREDNOSTI MOBILNEGA TELEFONA

Razvoj mobilne telefonije pri nas in po svetu dokazuje, da je telefon še vedno eden najpomembnejših telekomunikacijskih sredstev in da se njegov pomen v primerjavi z drugimi elektronskimi mediji ne zmanjšuje. Prej nasprotno. V povezavi z internetom pridobiva mobilna telefonija na številnih področjih in tudi v izobraževanju prednosti, ki po uporabnosti za najširše kroge postavljajo mobilno telefonijo pred klasični internet in njegove storitve. Če se v tem trenutku zdijo povezave mobilnega telefona z internetom za širše kroge uporabnikov še precej futuristične, pa je prednosti, ki jih ima mobilni telefon pred drugimi telekomunikacijskimi sredstvi, mogoče jasneje opredeliti.

V izobraževanju na daljavo ima telefon pomembno vlogo, čeprav so možnosti, ki jih ponuja, pri nas še premalo znane in izrabljene. Morda predvsem zato, ker je še vedno zelo razširjena predstava o tem, da so telefonske komunikacije obremenjujoče in zamudne. Najpogosteje si jih predstavljamo tako, da ima študent možnost v določenih

Pomembno prednost pred klasičnim telefonom ima mobilni telefon v tem, da omogoča neprimerno večjo fleksibilnost pri komunikaciji, saj sta lahko študent in mentor med konzultacijami na katerikoli lokaciji, ki jima ustreza, pomembno je le, da sta pripravljena na pogovor. Predavatelj tako ni več vezan na telefon v svojem kabinetu ali stanovanju, saj se telefon seli z njim.

časovnih terminih, na primer eno uro na teden, poklicati mentorja ali predavatelja, ki v tistem času sedi doma pri svojem telefonskem aparatu in je pripravljen odgovarjati na vprašanja študentov. Taka predstava o telefonskih konzultacijah je hudo zastarela, na žalost pa ne tudi preživela, saj so telefonske konzultacije pogosto res tako organizirane.

Na prvi pogled bi to sicer lahko pomenilo, da mentor ne bo imel nikjer in nikdar več miru pred študenti. Vendar je ta strah odveč, saj storitve mobilne telefonije omogočajo jasen pregled nad tem, kdo nas kliče. Če mentor v določenem trenutku ne more odgovoriti na klic, se bo številka osebe, ki je klicala, izpisala na zaslonu njegovega aparata in bo o klicu obveščen.

Prav zato, ker mentor med konzultacijami

ni vezan na določen prostor, v katerem je telefon, je mogoče konzultacijam nameniti daljše obdobje. Čeprav mentor podaljša čas konzultacij na ves dan, bo to za njega lahko manj moteče, kot če je na voljo samo eno uro, ko si bo moral ne glede na vse nepredvidene obveznosti vzeti čas. Prav lahko pa se zgodi, da ga prav v tisti uri nekaj študentov tudi ne bo moglo priklicati in bo to za njih velika frustracija. Če se možnost klicanja podaljša na več ur, bodo študenti lažje razumeli, da mentor v določenem trenutku ni dosegljiv, saj ga bodo lahko poklicali kasneje. Mentor pa bo imel obenem pregled nad tem, kdo ga je že poklical in bo glede na okoliščine tudi sam lahko poklical študenta ter se z njim dogovoril za čas konzultacij.

Bojazen, da mentor zaradi dosegljivosti po mobilnem telefonu ne bi imel več miru pred

študenti, je odveč, saj čeprav so ljudje telefona vajeni in ga uporabljajo brez večjih zadržkov – med mentorjem in študentom ostane določena distanca. Zato pogovor redko preide s formalnih vprašanj, povezanih s študijem, k neformalnim. Meje, ki si jih mora mentor postaviti glede dosegljivosti po telefonu, niso vprašanje mobilnega telefona, ampak lastnih meril in doslednosti pri njihovem izvajanju. Storitve mobilnega telefona neprimerljivo bolj kot klasični telefon omogočajo pregled nad prispelimi klici in možnost selekcije pri odgovarjanju na klice.

Obenem pa mobilni telefon omogoča tudi sprejem sporočil in, kar je še posebej pomembno, sprejem kratkih pisnih sporočil. Če mentor ni dosegljiv, mu lahko študent prek elektronske pošte pošlje tudi kratko pisno sporočilo. Ali nasprotno. Pri tem zaenkrat niti ni pomembno, da imata študent in mentor lastni elektronski naslov, saj lahko sporočilo pošljeta tudi s kateregakoli drugega naslova. Bistveno je, da se sporočilo izpiše na zaslonu telefonskega aparata tiste osebe, ki ji je sporočilo namenjeno. Prav ta funkcija že zdaj na-

Dostop do interneta prek mobilnih telefonov je korak naprej v razvoju izobraževanja na daljavo.

poveduje izjemne možnosti, ki se odpirajo mobilni telefoniji v povezavi z internetom. Kljub izjemnemu slovesu, ki ga uživa internet, je anketa o uporabi računalniške opreme pokazala, da študenti na daljavo nimajo niti potrebne računalniške opreme za dostop do interneta niti pravih informacij o tem, kakšno opremo potrebujejo, kaj jim omogoča internet in kako bi ga lahko uporabljali. Povezava telefona z internetom (brez sorazmerno drage in za uporabnika še vedno zahtevne računalniške opreme) je vsekakor realna vizija prihodnosti in to potrjuje tudi razvoj mobilne telefonije. Dejstvo je, da se »mikrobrkljalnik« iz računalnika že

seli v telefon in v sorazmerno kratkem času lahko pričakujemo, da bo prek mobilnih telefonov mogoč tudi neposreden dostop do informacij v internetu. To napoveduje tudi projekt Symbian, pri katerem sodelujejo vodilna podjetja za mobilno telekomunikacijo in računalništvo in katerega namen je med drugim vzpostaviti tudi brezžični protokol (WAP) za vstop v internet. Pri tem je treba poudariti, da slovenski operaterji mobilne telefonije, predvsem Mobitel, na tem področju sploh ne zaostajajo za razvojem mobilne telefonije in računalništva v svetu in da novosti s tega področja prihajajo do slovenskih uporabnikov zavidljivo hitro.

MOBILNI INTERNET

Klasični način vstopa v internet prek modema in računalnika je to, kar je na področju telefonije klasični, statični telefon. Kot se je nekoč ura s cerkvenih stolpov preselila v dnevne sobe in od tam na naša zapestja, se je tudi telefon iz javnih govorilnic preselil v naše domove in končno v naše žepe. Z računalniki in računalniškimi omrežje se dogaja enako. Iz inštitutov so se računalniki v pomanjšani verziji preselili v naše delovne kabinete, v prenosne računalnike in kot mobilni telefoni v naše žepe. Razvoj tehnologije je v tem smislu zelo zgovoren. Tehnologija se približuje človeku in se mu prilagaja. Omejitve in razdalje, ki jih je bilo še pred nedavnim treba premagovati pri komuniciranju, izginjajo.

To lahko zelo jasno ponazorimo prav z izobraževanjem na daljavo. Še pred petnajstimi, dvajsetimi leti je študent v dopisnem izobraževanju s svojim mentorjem komuniciral v pismih. Napisal je preizkusno nalogo, jo poslal svojemu mentorju in čakal na odgovor. Mentor je nalogo pregledal, napisal svoj komentar in mu jo vrnil po pošti. Verjetno je bil pravi čudež, če je dopisnik prejel odgovor že v enem tednu, čakal je lahko tudi dva ali

Pomembno je, da z mobilnim internetom mentor ne bo več vezan na računalnik in modem. Sporočila bo lahko pošiljal s katerekoli lokacije ne glede na to, ali ima na voljo telefonski priključek in potrebno računalniško opremo. Za mentorja ali predavatelja je to pomembno ne le za komuniciranje s študenti, ampak tudi za komuniciranje z administracijo glede vseh vprašanj, ki zadevajo organizacijo in izvedbo študija.

tri tedne. Danes je mogoče odgovor dobiti v petnajstih, tridesetih minutah, če mentor pošlje odgovor po elektronski pošti. Vse je pravzaprav odvisno od časa, ki ga mentor potrebuje za pripravo odgovora, sama tehnična izvedba pošiljanja se je skrčila na največ eno minuto. Mobilni internet bo študentom poleg komuniciranja z administracijo in mentorjem omogočal tudi povezavo z drugimi študenti v študijske krožke ali interesne skupine. Člani take skupine bodo povezani med seboj s skupnim elektronskim naslovom, ki bo omogočal, da bodo vsako vprašanje, ki ga bo postavil eden od članov, prejeli vsi člani skupine. In tudi vsak odgovor ali komentar, ki ga bo napisal katerikoli član, bodo prejeli vsi člani skupine. To dejansko pomeni, da se študentom, ki bi se radi skupaj pripravljali na izpite, ne bo več treba sestajati ob isti uri na istem mestu, ampak bodo povezani prek mobilnega telefona in interneta ter si tako izmenjevali vprašanja, komentarje in nasvete. Tak način povezovanja študentov bo lahko skoraj nadomestil skupinska srečanja in skupinske oblike dela v centru, bodisi v navzočnosti mentorja ali med samimi študenti, v veliko oporo pa bo prav študentom, ki bi se skupinskih srečanj v centru sicer radi udeleževali, pa se jih ne morejo. Internet tak način povezovanja omogoča že sedaj, vendar študenti teh možnosti ne poznajo in večinoma tudi nimajo potrebne

računalniške opreme. Zato je mobilni internet veliko realnejša perspektiva za vstop večjega števila študentov na daljavo v internet kot računalniška oprema in modem.

VEČ SVOBODE POMENI VEČ ODGOVORNOSTI

Z razvojem tehnike so se možnosti in načini komuniciranja pomnožili. To na eni strani pomeni večjo možnost izbire glede na individualne potrebe in želje, obenem pa tudi vedno manj ovir in omejitev pri komunikaciji. Večja svoboda pri komuniciranju pa pomeni tudi večjo odgovornost, to pa si ljudje težko priznamo. S tem ko ni več zunanjih, tehničnih ovir za komuniciranje, postane odgovornost posameznika za to, kdaj, s kom in zakaj bo komuniciral, čisto osebna. Nekoč je dopisnik čakal na odgovor mentorja najmanj en teden iz povsem objektivnih tehničnih razlogov, saj je bil odvisen od pošte. Če se danes študent in mentor sporazumeta, da bosta v stiku prek mobilnega telefona, se morata oba zavedati, da to pomeni hitro odzivanje na klice. Pri takem dogovoru bi bilo na primer nesprejemljivo in neresno, če študent ves teden ne bi mogel priklicati mentorja. Prav lahko pa si izbereta tudi drugačen način komuniciranja. Lahko se enkrat na mesec srečata v študijskem centru ali si pošiljata gradivo po »polžji« pošti. Lahko si dopisujeta po elektronski pošti ali po faksu. Pomen raznovrstnosti možnosti za komuniciranje ni v tem, kateri način je boljši ali učinkovitejši, saj je to odvisno od vsakega posameznika, njegovih potreb, možnosti in želja. Pomembno je, da si lahko vsakdo izbere tisti način, ki najbolj ustreza njegovim potrebam in na katerega se zanese.

Med nasprotniki mobilne telefonije in interneta je bojazen, da tehnika razbija našo zase-

Mobilni telefon omogoča veliko hitrejšo odzivnost mentorja.

Nesmiselno je, da bi v današnjem času, ko tehnika omogoča hitrejšo in boljše komunikacijo med ljudmi kot kdajkoli prej, prav tehniko krivili za odtujevanje. Dejstvo pa je, da je treba tehnične pripomočke, tako kot vsako drugo orodje, znati uporabljati. Če ljudje tehnike ne obvladujejo, tehnika obvladuje njih. Zato je pomembno, da imajo ljudje dovolj informacij o tem, kako lahko tehnične pridobitve uporabljajo, pa tudi predstavo in merila glede tega, v kakšen namen jih bodo uporabljali. Če bodo imeli dovolj informacij in predstavo o uporabi, se tehnike ne bodo bali in do nje ne bodo imeli odpora.

bnost in vdira v vsak kotiček našega življenja, da se pred njo že sedaj nimamo kam skriti in smo pravzaprav noč in dan priklopljeni. V tem prepričanju se skriva strah pred nepoznanim in pred tem, česar ne obvladamo.

Zato je pomembna tudi vloga izobraževanja za uporabo mobilne telefonije in njenih storitev. Pomembno je, da so ljudje primerno seznanjeni in poučeni o tem, kako in zakaj lah-

ko mobilni telefon uporabljajo in v čem so prednosti mobilnega telefona. V tem smislu morata razvoj mobilne telefonije in izobraževanje napredovati z roko v roki. Mobilna telefonija ima v izobraževanju izjemno prihodnost in izredne možnosti za razvoj, z izobraževanjem in informiranjem ljudi o teh možnostih pa bo mobilna telefonija tudi dosegla svoj namen in se približala ljudem povsod tam, kjer to potrebujejo in jim lahko olajša ter polepša življenje.

LITRERATURA

Keegan, Desmond, Foundations of Distance Education, Routledge, 1986.

Krajnc, Ana, Metodika dopisnega izobraževanja, Univerzum, 1981.

Krajnc, Ana, Social Isolation and Learning Effectiveness in Distance Education, ZIFF Papiere 71, 1988.

Zorec, Brigita, WWW=MMM, Informacije iz Mobitela, junij 1999.